

Fysiologisch en sociaal vaderschap

DOOR PROF. DR H. TH. FISCHER TE UTRECHT

Bij verreweg de meeste volken is, evenals bij ons, de sociale of juridische vader normaliter ook de biologische vader van het kind. Wanneer het huwelijk veronderstelt, dat de partners zich ten aanzien van het seksueel verkeer tot elkaar beperken, behoort het ook zo te zijn; en al weet men, dat de werkelijkheid vaak afwijkt van de gestelde huwelijksnorm, het is niettemin een belediging het samenvallen van „genitor” en „pater” in twijfel te trekken.

Intussen blijft het feit, dat terwijl niemand twifelen kan, wie de fysiologische moeder is van een kind, het fysiologisch vaderschap nooit zó onmiskenbaar is. Het is dit element van onzekerheid, dat tal van volken er toe heeft gebracht, uitgaande van de genoemde huwelijksnorm, de vraag naar de verwekker van het kind op de achtergrond te schuiven. In Indonesië kan men horen, dat „de eigenaar van de akker de eigenaar van de oogst is”. Dit is in beeldspraak gezegd, wat in het Romeinse recht kort en zakelijk heette: „Pater est quam nuptiae demonstrant” (vader is hij die door het huwelijk als zodanig is aangewezen).

In het Nederlands Burgerlijk Wetboek vinden wij dit in artikel 305 aldus uitgedrukt: „Het kind, hetwelk staande huwelijk is geboren of verwekt, heeft den man tot vader”. Door wie of op welke wijze (kunstmatige inseminatie) het kind werd verwekt, wordt buiten beschouwing gelaten. De vader van het wettige kind is de man van moeder. Maar dit man-van-moeder-zijn houdt toch ook de erkenning in van de huwelijksnorm met het alleenrecht van de partners inzake het seksueel verkeer. Dit blijkt duidelijk uit de in het Nederlands burgerlijk recht aan de echtgenoot gegeven mogelijkheid het door zijn vrouw ter wereld gebrachte kind te „ontkennen”, wanneer hij kan aantonen niet de verwekker van een bepaald kind te kunnen zijn geweest (art. 306-309 B.W.).

Het is alleen de man-van-moeder en niet de moeder zelf of een derde, die op grond van artikel 307 tegen het vaderschap kan opponderen, en het is duidelijk, dat deze beperking zeer gewenst is. Het zou tot onmogelijke situaties aanleiding kunnen geven wanneer een man op grond van het feit, dat hij de genitor van het geboren kind was, een actie tegen de man-van-moeder zou beginnen ten einde als vader te worden aangewezen.

Toch kan het alleenrecht van de echtgenoot in deze ook tot vreemde consequenties aanleiding geven. Zo had gedurende de Japanse bezetting van Indonesië een gehuwde vrouw, moeder van twee kinderen, wier man in een krijgsgevangenenkamp in Japan verbleef, omgang met een Japans officier.

Uit deze verhouding werd een kind geboren. Na de oorlog repatrieerde de vrouw met drie kinderen, waarvan het jongste onmiskenbaar van gemengd ras was. De echtgenoot bleek in het kamp te zijn overleden. De grootouders van vaderszijde van de oudste twee kinderen wilden, mede met het oog op de erfenis, het derde kind niet als hun kleinkind erkennen en de vrouw, de redelijkheid hiervan inziende, was bereid in deze mede te werken. Artikel 307 bleek daartoe echter geen mogelijkheid te bieden, ondanks de bekentenis van overspel van de zijde van de moeder en de feitelijke onmogelijkheid van het genitorschap van haar echtgenoot. Een poging om vast te stellen of wellicht de man was overleden voordat het kind was verwekt — in welk geval het kind een kind van een ongehuwde moeder zou zijn geweest — mislukte. Het derde kind, staande het huwelijk door een ander verwekt en geboren, had de man van zijn moeder tot vader.

Prevaleerde hierbij het zijn van sociale vader, in een andere situatie kan het zijn van verwekker van belang zijn. Wanneer een man bij een ongehuwde vrouw een kind verwekt, kan hij als genitor tot een bijdrage in het onderhoud en de opvoeding worden verplicht, zonder daarom nog als pater te worden erkend (art. 340, lid 2 B.W.). Het woord „vader”, in dit wetsartikel gebezigd, betekent hier met andere woorden enkel „verwekker”.

* * *

Is dus voor zeer vele volken de juridische vader normaliter tevens de verwekker van het kind, bij andere volken is de vraag naar de verwekker van geen belang en kan dat ook niet zijn. Dit laatste is bijvoorbeeld het geval, waar polyandrische verhoudingen regel zijn. Bij de Toda's van het Nilgiri-plateau in het Zuid-Westen van de Dekan, leeft één vrouw seksueel samen met een aantal mannen, hier gewoonlijk broeders (adelfische polyandrie). Verwacht de vrouw een kind, dan voltrekt de oudste broeder de zogenaamde „boog en pijl”-ceremonie, waardoor hij de juridische vader wordt van dit kind en van alle andere kinderen aan wie deze vrouw later het leven zal schenken. Leeft zij met een aantal mannen samen, die geen broeders zijn, dan zal één van hen de genoemde ceremonie verrichten en daardoor vader worden. Bij een tweede zwangerschap is het dezelfde man die zo de sociale vader wordt. Voor de twee volgende kinderen zal een der andere mannen aldus als vader worden aangewezen, waarna bij een volgende zwangerschap weer een ander de ceremonie verricht. In dit geval hebben de kin-

deren alle dezelfde moeder, maar verschillende vaders.

Het volk van de Toda's is in twee endogame helften verdeeld, welke ieder een naam dragen. De vrouw en de mannen, met wie zij samenleeft, behoren tot dezelfde helft. Toch is het wel mogelijk dat een vrouw uit helft A met een of meer mannen van helft B samenleeft, maar wanneer zij uit deze verhouding een kind verwacht, zal altijd een man uit haar eigen helft de boog-en-pijl-ceremonie verrichten en aldus de juridische vader van het kind worden. Het kind dat een moeder uit A heeft, zal dus ook een vader uit A hebben en zelf tot A behoren.

Ook bij het zogenaamde „leviraat”, dat wij bij zeer veel volken vinden, is blijkbaar het genitorschap van minder of zelfs geen belang. De broer van een overleden man gaat met diens weduwe samenleven. De kinderen, die hij bij haar verwekt, gelden dan vaak als kinderen van de overledene. De leviraatsverhouding is niet een nieuw huwelijk, maar de voortzetting van het eerdere huwelijk van de vrouw, dat door de dood niet als ontbonden wordt beschouwd. Haar zwager treedt slechts als plaatsvervanger van haar man op. Deze laatste is de juridische vader van het kind, ook al is in dit geval — anders dan bij de polyandrie — normaliter de genitor wel bekend.

De Nuer, woonachtig aan de Boven-Nijl, kennen een dergelijke leviraats-verhouding. Merkwaardiger echter zijn bij dit volk de zogenaamde geesten- en vrouwenhuwelijken. Een geestenhuwelijk is een huwelijk, dat door een man wordt gesloten in naam van zijn overleden broer, die bij zijn dood nog geen mannelijk nakroost bezat. Uit het vee van de overledene worden enkele stuks aan de familie van een vrouw gegeven, als onderdeel van de huwelijksceremonie, waardoor deze vrouw met de overledene trouwt en de kinderen voor hem door diens broeder worden verwekt. Zij worden geesten-vrouw en geesten-kinderen genoemd. Onder een vrouwenhuwelijk, dat zowel bij de Nuer als in Zuid- en Oost-Afrika bekend is, wordt verstaan het huwelijk, dat een vrouw, door het betalen van vee, met een andere vrouw sluit. Zij (gewoonlijk zelf onvruchtbaar) verwerft zich nakroost door aan een man seksueel verkeer met „haar echtgenote” toe te staan, en wordt zelf als sociale vader van de kinderen beschouwd en aangesproken.

Een zekere analogie vertoont het Bijbelse verhaal van het huwelijk van aartsvader Jacob (Genesis 30). Zijn lievelingsvrouw Rachel blijkt onvruchtbaar en is daarom jaloers op haar zuster Lea, die Jacobs eerste vrouw is. Zij klaagt bij Jacob haar nood, maar Jacob wordt boos op haar en zegt: „Neem ik de plaats van God in, die u de vrucht van de schoot ontzegd heeft?” En dan vervolgt de tekst: „Maar zij (Rachel) zeide: Hier is mijn slavin Bilha, kom tot haar en zij bare op mijn knieën, opdat ook ik uit haar gebouwd worde. En zij gaf hem haar slavin Bilha tot vrouw; en Jacob kwam tot haar. Bilha werd zwanger en baarde Jacob een zoon. Toen zei

Rachel: God heeft mij recht verschaft, ook heeft hij mij verhoord en mij een zoon gegeven”

Ook in dit geval krijgt een vrouw een kind door middel van een andere vrouw. In tegenstelling met het Afrikaanse vrouwenhuwelijk is het echter haar eigen man, die het kind bij een andere vrouw verwekt. De verwekker is hier wel tegelijk de sociale vader, maar het kind dat geboren wordt heeft een moeder, die niet zijn biologische moeder is.

Ook het gastrecht brengt bij vele volken met zich mee, dat het genitorschap geen belangrijke rol kan spelen bij de vaststelling van het vaderschap. Bij de Eskimo's geeft de gastheer zijn gast het beste wat hij heeft en daartoe behoort ook zijn echtgenote. Bij de Tsjoeksjen vormt een aantal gehuwde mannen, die ver uiteenwonen, een groep, waarvan de leden, wanneer zij in het dorp van een groepslid komen, met diens vrouw seksuele omgang hebben.

Bij de Massai van Oost-Afrika leven de jonge mannen van omstreeks vijftien tot dertig jaar in verschillende krijgersdorpen bijeen. Elk krijgersdorp wordt bewoond door een groep krijgers; deze hebben indertijd tezamen de initiatie-ceremoniën, waardoor zij in de krijgersgroep werden opgenomen, ondergaan. In dit kamp wonen ook de jongere nietgeïnitieerde zusters van de kampbewoners, die met de overige bewoners seksueel samen leven. Zij passen daarbij methoden toe, die de bedoeling hebben zwangerschap te voorkomen, want een ongehuwde moeder wordt ook hier niet aanvaard. Na enkele jaren in een kamp te hebben gewoond trouwt zulk een meisje met de man, aan wie zij als kind reeds was uitgehuwelijkt en die, mede omdat hij ouder is, in een krijgerskamp van een oudere leeftijdsklasse woont. Wanneer hij in het huwelijk treedt zegt hij het krijgersleven vaarwel en gaat in een van de dorpen der gehuwden wonen.

Door dit jarenlange verblijf in de krijgerskampen groeit tussen de leeftijdsgenoten een krachtig esprit de corps, dat zich heel het leven doet gelden. Wanneer zij, eenmaal gehuwd, zulk een leeftijdsklassiegenoot op bezoek krijgen, zal deze met hun vrouw verkeren, iets wat de echtgenoot niet zal dulden, wanneer de gast tot een andere leeftijdsgroep behoort. Wij weten echter niet, of in zulk een geval van gastrecht misschien dezelfde maatregelen worden genomen die zwangerschap belemmeren, als voorheen in het krijgerskamp.

Bij alle voorbeelden welke wij tot nu toe gaven, bleek, dat hoewel men soms weinig, soms zeer veel belangstelling had voor een samenvallen van het fysiologische en het sociale vaderschap, de betrokken volken met het bestaan van een relatie tussen coïtus en conceptie vertrouwd zijn. Zij weten dat een vrouw zwanger wordt na seksueel verkeer met een man te hebben gehad en vinden dit, zoals ook wij, vanzelfsprekend. Het erkennen van deze relatie betekent overigens nog niet, dat zij van het fysiologische proces van de bevruchting een juiste voorstelling hebben. Het tegendeel is waar en dit kan

ons moeilijk verwonderen wanneer wij bedenken, dat Swammerdam eerst in de tweede helft van de 17e eeuw aantoonde, dat de bevruchting het gevolg was van een inwerking van het sperma van de man op het ovum van de vrouw. Maar ook daarvóór wist men in Europa wel degelijk van een verband tussen coïtus en conceptie, zogoed als na Swammerdams ontdekking tot op de dag van heden in het volksgeloof de meest wonderlijke voorstellingen ten aanzien van de bevruchting zijn blijven bestaan.

Wanneer Nieuwenhuis meedeelt, dat de Dajaks de duur van de graviditeit op ongeveer zes maanden schatten, betekent dit enkel dat de vrouwen, daar pas zwangerschap constateren, wanneer zij het kind voelen bewegen. Het betekent echter niet, dat zij het coïtus-conceptie-verband niet evenzeer zouden erkennen als de vrouwen in een andere cultuur die eerder (aan andere verschijnselen) constateren, dat zij een kind verwachten.

* * *

En dan is er het magisch handelen, dat voortvloeit uit de onkunde over de gang van zaken bij het bevruchttingsproces. Kinderen krijgen is overal ter wereld een begeerde aangelegenheid, ook daar waar men op veel kinderen bepaald niet gesteld is. Wanneer er geen kinderen worden geboren, wordt het huwelijk bij zeer veel volken een mislukking geacht en de onvruchtbare vrouw — de onvruchtbaarheid wordt bijna altijd aan de vrouw toegeschreven — grijpt naar allerlei middelen, die de zwangerschap heten te bevorderen. Direct al bij de huwelijksceremoniën vinden wij allerlei gebruiken, die de bruid vruchtbaar zullen maken; de bruid bij de Parsi laat zich door de opkomende zon beschijnen, zegenspreuken worden uitgesproken die de bedoeling hebben de vruchtbaarheid te bevorderen, bruid en bruidegom eten beiden of ook wel tezamen een vrucht met veel zaden of ook een ei, het symbool van het leven, een jongetje wordt bij de bruid op schoot gezet. Wanneer niet spoedig een kind wordt verwacht, zal men naar allerlei huismiddeltjes grijpen en zich tot een medicijnman of priester wenden om advies. De jonge vrouw zoekt omgang met vrouwen, die veel kinderen ter wereld hebben gebracht, in de hoop dat de vruchtbaarheid op haar zal afstralen. Als Rachel onvruchtbaar blijkt geeft zij, zoals wij zagen, aan haar man Jacob haar slavin Bilha, opdat deze, wanneer zij een kind verwacht, op haar, Rachels, knieën zal baren.

Bij vele volken vinden wij een dergelijk gebruik. De onvruchtbare vrouw, die aldus een „kind” heeft gekregen, wordt dan ook vaak, volgens het gebruik dat in de volkenkunde als teknonymy bekend staat, met de naam van het kind aangesproken als „moeder van” Door dit alles, en zeker doordat zij steeds met „moeder” wordt aangesproken, verwacht zij zelf een kind te zullen baren, zoals ook met Rachel geschiedt. Nadat Bilha een aantal zonen heeft gebaard, brengt zij Jozef ter wereld. Genesis 30 : 22 luidt: „Toen gedacht God Rachel en God

verhoorde haar; Hij opende haar schoot, en zij werd zwanger en baarde een zoon”.

In het volksgeloof in Italië, Frankrijk en andere rooms-katholieke landen vinden wij telkens een fontein waarin jonge vrouwen muntjes gooien of een houten kruis, waarin zij een spijker slaan, in de hoop een echtgenoot of, zo zij getrouwd zijn, een kind te zullen krijgen.

Ook in bepaalde taboes komt tot uiting, zij het dan in negatieve zin, dat bevruchting en geboorte buiten het coïtus-conceptie-verband kunnen worden beïnvloed. Ik denk daarbij aan de geboorte van tweelingen die men zeer vaak niet begeert. Daarom zal een vrouw bij de Azteken geen twee aan elkaar gegroeide maïskolven eten en de Indonesische om dezelfde reden geen twee aan elkaar gegroeide bananen. Anticonceptionele middelen, die bijvoorbeeld in Zuidoost-Azië veel worden toegepast, zijn, evenals de bevruchttingsbevorderende middelen, magisch van aard.

Niet-normale wijzen van bevruchting vinden wij bovendien in de mythen en sprookjes van talloze volken in verband met de geboorte van bijzondere personen. *Hartland* verzamelde daarvan in zijn tweedelig werk *Primitive Paternity* tal van voorbeelden. Wij vinden deze zowel bij economisch en sociaal zeer primitieve volken als bij hoger ontwikkelde. Een vorst, een profeet, een kultuurheros blijken telkens weer geconcipieerd buiten een normale cohabitatie om. Maar ook dit bewijst geenszins dat men de functie van de cohabitatie niet zou weten of zelfs zou ontkennen. Eerder bewijzen deze verhalen het tegendeel.

Toch schijnen er volken te zijn, die een verband tussen cohabitatie en conceptie uitdrukkelijk ontkennen. In de volkenkundige literatuur is daarover zeer veel te doen geweest. Sommige wetenschapsbeoefenaren achten deze „oerdomheid” onaanvaardbaar en kenschetsen dus degenen, die haar bij bepaalde volken constateerden, als onbetrouwbare etnografen, die zich maar wat hebben laten wijsmaken.

Anderen menen dat de relatie tussen coïtus en conceptie waarlijk niet zo voor de hand ligt. Merkbare zwangerschap treedt immers eerst enige tijd na de cohabitatie op, terwijl het aantal gevallen van cohabitatie zonder conceptie legio is. De cohabitatie heeft, zo kan men het zich voorstellen, geen andere functie dan „der minnen spel” te zijn.

Zeer uitgesproken was de befaamde etnologiefelder *Bronislaw Malinowski*, de grote kenner van de cultuur van de bewoners van de Trobriand-eilanden ten Noord-Oosten van Nieuw-Guinea. De Trobrianders ontkennen volgens hem ieder verband tussen coïtus en conceptie. Zij weten dat anderen, missionarissen en zendelingen en ook hun nabuurvolken, daar anders over denken, maar zij menen dat deze zich vergissen. Zij wijzen op hetgeen hierboven reeds werd genoemd, namelijk dat verschillende vrouwen wel seksueel verkeer hebben en toch niet zwanger worden. Wanneer een Trobriander, na langdurige afwezigheid in zijn dorp terug-

kerend, constateert dat zijn vrouw in die tijd een kind ter wereld heeft gebracht, is dat voor hem geen aanleiding zijn vrouw van ontrouw te verdenken. De man is de sociale vader van de kinderen van zijn vrouw en hij is dit zozeer, dat ook bij de Trobrianders een ongehuwde moeder niet aanvaardbaar is, omdat een vrouw en moeder van kinderen een echtgenoot nodig heeft als „a defender and provider of economic necessities”.

Wanneer een Trobriander overlijdt gaat zijn ziel, zo zeggen zij, naar het hiernamaals, een eiland ver weg gelegen in de oceaan. Na daar geruime tijd te zijn geweest keert hij als een klein wezentje, drijvend op het schuim der zee, als drijfhout, enzovoort, naar de archipel terug en wanneer de vrouwen in zee baden dringt hij, al of niet met hulp van een geest, in het lichaam van een vrouw binnen. Zo wordt dus de vooroudergeest gereïncarneerd.

Voor mij is er geen reden aan de door Malinowski meegedeelde feiten te twijfelen, te meer daar deze door Fortune, die op het nabij gelegen eiland Dobu fieldwork deed, uitdrukkelijk worden bevestigd. De bewoners van Dobu zijn zelf van het verband tussen coïtus en conceptie overtuigd, maar weten tegelijkertijd van de opvatting van de Trobrianders, die zij daarom dwaas vinden.

Toch is het duidelijk, dat een nadere beschouwing van de feiten noodzakelijk blijft en dit geldt temeer voor de andere gevallen waarin men dit ontkennen van een coïtus-conceptie-relatie heeft menen te moeten constateren. Hierbij denk ik aan de berichten omtrent enkele Australische stammen. *Ronhaar* bijvoorbeeld acht de mededelingen omtrent de Aranda en Loritja stammen volkomen onbetrouwbaar en zelfs nonsensicaal, en betreft daarbij ook die, welke over de reïncarnatie van vooroudergeesten in het algemeen handelen.

Het komt mij voor, dat deze auteur te ver gaat wanneer hij iedere mededeling omtrent het geloof in een „niet normale” bevruchting onbetrouwbaar acht. Zoals wij hierboven hebben uiteengezet, bewijst zulk een geloof aan bepaalde buiten het coïtus-conceptieverband ontstane zwangerschappen geenszins, dat zulk een verband geheel wordt ontkend. Het is een feit dat ten aanzien van de bevruchting van de vrouw bij alle volken (ook bij ons nog in het volksgeloof) de meest tegenstrijdige en naar ons gevoel elkaar uitsluitende voorstellingen bestaan, en het pleit daarom allerminst voor de onbetrouwbaarheid van de etnograaf, wanneer deze in zijn beschrijving van een bepaalde cultuur tot uiting komen.

Merkwaardig in dit verband is het volgende citaat, dat ik ontleen aan Malinowski en waarin deze een Trobriander zelf aan het woord laat. Ik cursiveer daarin enkele woorden die wel duidelijk de verwarring der voorstellingen tonen. Heeft, zo vraagt men zich af, Malinowski zich dan toch in de luren laten leggen? „A child floats on a driftlog. A spirit sees it is good looking. She takes it. She is the spirit of the mother or the father of the *pregnant*

woman. Than she puts it on the head, in the hair of the *pregnant* woman, who suffers head-ache, vomits and has an ache in the belly. Than the child comes down into the belly, than she is *really pregnant*”. De Trobriander maakt hier een verschil tussen zwanger zijn en werkelijk zwanger zijn en van dit laatste is eerst sprake, wanneer het te reïncarneren wezen in het lichaam van de in zee badende vrouw is binnengedrongen.

Is het niet duidelijk dat wij hier te maken hebben met een dualisme tussen lichaam en ziel, dat tal van volken, juist wanneer het gaat om de geboorte van een kind, voor problemen stelt? In de Islam-theologie neemt men aan, dat wanneer de zwangere vrouw voor het eerst het kind voelt bewegen, dit het ogenblik is waarop Allah de ziel in het embryo doet indalen. De christelijke theologie heeft het er moeilijk mee, terwijl de gewone man een advertentie plaatst dat hij en zijn vrouw God danken voor de zoon die Hij hun schonk, terwijl zij natuurlijk tegelijkertijd het fysiologisch vaderschap en moederschap erkennen.

Wanneer Trobrianders en andere volken dan ook de rol van de man in het bevruchttingsproces heten te ontkennen, zal dat wel zó moeten worden uitgelegd, dat voor hen het reïncarnatie-dogma of wel de aanvaarding van een dualisme, dat ziel en lichaam onderscheidt, zozeer op de voorgrond staat, dat de verwekker geheel en al op de achtergrond is gedrongen. De sociale vader is, zoals wij zagen, toch nodig voor het kind en Trobrianders zeggen, dat de kinderen door de zorg, die de vader voor hen heeft, op hem lijken. Het seksueel verkeer vloeit voort uit de seksuele behoeften, maar wij horen toch ook dat de man daardoor de weg opent voor het kind, dat de moeder (dan niet zoals in het verslag van de Trobriander via het hoofd) via haar geslachtsdelen binnendringt. Het regelmatig seksueel verkeer heet ook wel op het uiterlijk van het kind van invloed te zijn en in ieder geval wordt, zoals wij reeds zagen, ook bij deze volken een ongehuwde moeder niet aanvaard.

Wat bij de meeste volken een uitzondering heet, wordt bij degenen, die het fysiologisch vaderschap aldus ten principale ontkennen, het normale. De vrouw wordt volgens de voorstelling van de Trobrianders en anderen normaliter zwanger op een wijze, welke wij abnormaal zouden noemen. Het kind, bij ons normaliter de vrucht van het geslachtsverkeer van zijn ouders en aan beiden dus biologisch verwant, is bij andere volken, als uitvloeisel van hun dogma, uitsluitend aan de moeder verwant.

Samenvatting. Met verscheidene voorbeelden wordt aange-toond, dat niet bij alle volken de sociale vader van het kind normaliter ook de fysiologische vader is. Ook is de sociale moeder niet altijd de biologische moeder. Omtrent de bevruchting bestaat er veel bijgeloof. Er schijnen zelfs stammen te zijn, die het verband tussen coïtus en conceptie niet zien of althans niet belangrijk achten.

Summary. *Physiological and social paternity.* It is demonstrated, with several examples, that the social father of a

child is not in all cultures as a rule identical with the physiological father, nor the social mother always identical with the biological mother. There is considerable superstition about fertilization. There seem to be tribes, in fact, who do not recognize the correlation between coitus and conception, or at least find it unimportant.

Ashley-Montagu, M. F. (1940-1941) *Oceania* 11, 110.

Baumann, E. D. (1940) *Historische Betrachtungen über das*

Koitus-Konzeption Problem. Arnhem.

Hartland, Sidney (1909-1910) *Primitive Paternity; the myth of supernatural birth in relation to the history of the family*. 2 vols. London.

Malinowski, B. (1927) *The father in primitive psychology. Psyche Miniatures, General series, no. 8*. London.

Ronhaar, J. H. (1933) *Het vaderschap bij de Primitieven*. Voordracht gehouden op de 15e etnologendag te Amsterdam, Groningen enz.

VAN DE LANDELIJKE STUDIEGROEP PRAKTIJKVOERING

Huisarts en semafoon

Sinds begin 1963 neemt de P.T.T. proeven met semafoon, dat is het doorgeven van signalen door middel van een zender, welke met elk telefoontoestel kan worden bediend, aan een draagbare transistorontvanger. Deze portable, die een afmeting heeft van 20 x 20 x 11 cm, een gewicht van 5 kg, en die wordt gevoed met batterijen, kan binnenshuis worden gebruikt of als auto-ontvanger, gevoed door de auto-accu. Het maximale stroomverbruik blijft onder 200 mA (parkeerlicht 500 mA, 6 V!).

Op het front van het toestel zijn drie lampjes aangebracht, die door middel van elk telefoontoestel in Nederland langs volautomatische weg (draadloos) in elke combinatie kunnen worden ontstoken. Dat wil zeggen, slechts twee lampjes tegelijk kunnen branden, nadat ter waarschuwing het toestel gedurende drie seconden een fluittoon heeft laten horen. Onder de lampjes zijn de nummers 1, 2 en 4 aangebracht, zodat, hetzij met een enkel brandend lampje, hetzij met twee brandende lampjes, waarvan de nummers worden opgeteld, de codenummers van één tot en met zes kunnen worden gegeven. Een schakelaar maakt het mogelijk te controleren of alle drie lampjes goed functioneren.

De tot zes beperkte code-getallen blijken in de praktijk voldoende te zijn voor het nader preciseren van boodschappen. De lampjes blijven branden tot zij door de gebruiker van het toestel worden gedoofd. Zolang de lampjes branden kan geen herhaling van het code-getal of van een nieuwe boodschap worden opgenomen en gaat de uitgezonden oproep verloren.

Worden na ontvangst van een code-getal en daarmee van de daarbij behorende, aan de ontvanger bekende, boodschap de lampjes uitgedraaid, dan wordt de boodschap vijftien seconden later herhaald. Dit biedt het voordeel dat de boodschap de gezochte toch kan bereiken indien hem door onvoorzien omstandigheden — bijvoorbeeld bij het passeren van een brug of viaduct — de eerste boodschap niet heeft bereikt.

Het toestel reageert selectief op signalen, die op een draaggolf worden gesuperponeerd (FM, op modern radiotoestel te horen). Het aantal signalen is

zo hoog opgevoerd, dat 50.000 semafoon-abonnees kunnen worden bediend. De hoofdzender voor de semafoon is opgesteld te Lopik. De uiterste hoeken van ons land, Noord-Hollandse eilanden, Friesland, Groningen, Drenthe en Zuid-Limburg, en ook de tunnels te Rotterdam en bij Velsen, zullen door hulpzenders worden bediend. Voor de ontvanger maakt het geen verschil of hij via de zender Lopik dan wel door een der hulpzenders wordt bereikt, zodat zijn semafoon zonder meer in het gehele land bruikbaar is.

Wanneer deze semafoon-dienst officieel in gebruik wordt gesteld zullen ook reservezenders gereed zijn, die automatisch worden ingeschakeld wanneer er storing optreedt in de zendapparatuur.

Bij doelmatig gebruik van de semafoon, zo zegt de P.T.T., kan geen oproep verloren gaan. Het kiezen van de code is zeer eenvoudig: op de telefoon kiest men het nummer van de semafoondienst, een kengetal, vervolgens het nummer van de semafoon-abonnee, vier cijfers, en onmiddellijk daarna het nummer van de code, 1, 2, 3, 4, 5 of 6. Als regel zal automatisch worden geantwoord: „semafoon-aanvraag geaccepteerd”, waarna men de hoorn oplegt. Binnen een halve minuut laat de gezochte semafoon een fluittoon horen en geeft daarna met een of met twee brandende lampjes het codenummer aan de opgeroepene.

* * *

Nu wij namens en voor de Landelijke Studiegroep Praktijkvoering sinds een half jaar de semafoon in onze praktijk hebben getest, menen wij met recht de voor- en nadelen van deze apparatuur tegen elkaar te kunnen afwegen. Daarbij mag niet uit het oog worden verloren dat de proeven met de semafoon zowel op het nut daarvan voor de gebruiker als op de technische controle-mogelijkheid voor de P.T.T. bij de ontwikkeling van het apparaat zijn gericht. De gebruiker, die het toestel in bruikleen heeft, test de semafoon op verzoek van de P.T.T., die daardoor in staat is optredende storingen en kinderziekten te elimineren, de gebruiker krijgt voor zich persoonlijk de gelegenheid vast te stellen of